

GÖZLEM VE GÖRÜŞ

SEKİZ YILDA SSK SAĞLIK HİZMETLERİNİN ÜÇTE BİRİ ÇÖKTÜ

Dr. Osman ÖZTÜRK*

Hükümetin "Reform" olarak nitelediği SSK Yasa değişikliği 1999 Ağustos ayında TBMM'den geçti ve 8 Eylül 1999'da Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi. Yasayla birlikte emeklilik yaşı ilk defa sigortalı olarak çalışmaya başlayan kadın işçiler için 58'e, erkek işçiler için 60'a yükseltildi. Daha önce 5.000 olan prim ödeme gün sayısı ise 7.000'e çıkarıldı.

Yeni yasayla SSK sağlık hizmetlerinde iki önemli değişiklik yapıldı:

1) Sigortalılara, tedavileri için sağlanan protez araç ve gereç bedellerinin %20'sini ödeme yükümlülüğü getirildi. Bu katkı payının üst sınırı asgari ücretin birbuçuk katı olarak belirlendi. Emeklilerin katkı payı oranı ise % 10 oldu.

2) Hastalık sigortasından yararlanabilmek için 60 günü hastalığın anlaşıldığı tarihten önceki altı ay içinde olmak üzere 120 gün prim ödeme şartı getirildi. Böylece ilk kez SSK'lı olan işçiler ancak 120 gün prim ödedikten sonra sağlık hizmetlerinden yararlanacaklar. Daha önce SSK'ya en az 60 gün prim ödemiş olanlar yeni işe girdiklerinde ise bu süre 60 gün olacak.

Sendikaların ve çalışanların büyük kitlesel tepkilerine rağmen yasayı parlamentodan geçiren siyasi iktidar böylece büyük bir moral üstünlük elde etti. Bu moral üstünlüğünü şimdi "sosyal güvenlik reformunun ikinci ayağı" olarak nitelediği yeni değişiklikleri topluma kabul ettirmek için kullanmaya çalışıyor.

1999 Ağustosunda hükümetin "reform"una karşı **Emek Platformunu** oluşturarak mücadele eden sendikalar ve meslek örgütleri ise yaşanan "yenilgi"nin moral bozukluğunu hâlâ üzerlerinden atabilmiş değiller.

Sosyal güvenlik "reform"unun ikinci aşamasının esasları bütün sosyal güvenlik kurumlarının tek bir çatı altında toplanması; emeklilik ve sağlık sigortalarının birbirinden ayrılması; bireysel emekliliğin teşvik edilmesi; sağlık

hizmetlerinin finansman ve sunumunun ayrılması; sağlık kurumlarının "sağlık işletmeleri"ne dönüştürülmesini içeriyor.

Bu aşamada SSK sağlık hizmetlerinin daha fazla tartışma gündemine gireceği görülüyor. Siyasi iktidarın bu tartışmada kullanacağı temel argümanın "SSK'nın kaliteli sağlık hizmeti veremediği; hastaların verilen hizmetten memnun olmadığı; hastanelerdeki hizmetin her aşamasında karşılaşılan bekleme sürelerinin çok uzun olduğu" gibi bilinen iddialardan oluşacağını tahmin etmek zor değil.

SSK sağlık hizmetlerinin nasıl ve kimler tarafından çöktüğü ise her zaman olduğu gibi tartışma dışı tutulacak. Böylece SSK'nın yıllardır bilinçli bir şekilde içine sürüklendiği kriz SSK operasyonunun gerekçesi olarak kullanılacak.

1991-1998 Yılları Arasında SSK Sağlık Hizmetleri:

Bu makalede SSK sağlık hizmetlerinin son sekiz yılda siyasi iktidarlar tarafından nasıl çöktüğüne nesnel ve sayısal bir muhasebesi çıkarılmaya çalışıldı. Bunun için SSK'nın 1991 ve 1998 Faliyet Raporları ve İstatistik Yıllıklarından yararlanıldı. Elde edilen veriler üç tabloda birleştirildi.

Tablo-1'de öncelikle sekiz yıl boyunca SSK sağlık kurumlarının altyapısı ve personel sayısındaki değişim ele alındı. Sağlık tesisi sayısının %28; toplam hastane yatağı sayısının %17 ve toplam sağlık personeli sayısının %12 arttığı görülüyor. Sağlık tesisleri içerisinde en düşük artış %14 ile hastanelerde olmuş.

Bu dönem boyunca toplam hekim sayısı %22 artarken en yüksek artış %52 ile hemşire ve ebe sayısında gerçekleşmiş. Diğer personel ise ancak %1 artmış.

Tablo-2 aynı yıllarda SSK sağlık hizmetleri talep ve arzındaki değişimi gösteriyor. Bu dönemde SSK kapsamındaki toplam nüfus %64 genişlemiş. SSK sağlık hizmetleri arzındaki artışın bu genişlemeyi karşılayamadığı

* Türk Tabipleri Birliği SSK Kolu Sekreteri

Tablo1: SSK'de Yıllara Göre Sağlık Tesisi ve Personel Değişimi

	1991	1998	DEĞİŞİM
Sağlık Tesisi	401	512	+ % 28
Hastane	105	120	+ % 14
Dispanser	128	168	+ % 31
Sağlık İstasyonu	160	214	+ % 34
Hastane Yatağı	25.253	29.617	+ % 17
Toplam Sağlık Personeli	39.940	44.795	+ % 12
Hekim	6.316	7.710	+ % 22
Eczacı	861	856	- %1
Diş Hekimi	389	476	+ % 22
Ebe-Hemşire	6.047	9.216	+ % 52
Diğer Personel	26.327	26.537	+ % 1

görülmüyor. Diğer hizmetlere göre nispeten daha kolay sağlanabilecek poliklinik hizmetleri bile ancak %41 artabilmiş. Arz ve talep arasındaki makasın en çok ameliyat sayılarında açıldığı gözleniyor.

"Lanet Olsun SSK'ye" Dedirten Tablo:

Tablo-3'te sağlık hizmetleri altyapısı ve personel sayısındaki artış toplam SSK'lı sayısındaki artışla karşılaştırılıyor. Böylece hastaların bütün bu dönem boyunca nasıl etkilendikleri ortaya çıkıyor..

Bu karşılaştırma tabloda 11 ayrı parametre üzerinden yapıldı. Sekiz yıllık dönem boyunca bu parametrelerden hiçbirinde olumlu bir gelişme olmadığı görülüyor.

Ele alınan 11 parametre de %1 ile %43 arasında değişen oranlarda kötüleşmiş. En dramatik değişme %43 ile hastane

Tablo 2: SSK'de Hizmet Talep ve Arzındaki Değişim

	1991	1998	DEĞİŞİM
SSK'lı Nüfus	20.017.722	32.747.588	+ % 64
Muayene	31.938.104	45.020.512	+ % 41
Yatan Hasta	860.419	1.149.599	+ % 34
Ameliyat	285.334	339.851	+ % 19
Doğum	160.000	222.455	+ % 39

Tablo 3: SSK'de Çeşitli Parametrelerin Yıllara Göre Değişimi

	1991	1998	DEĞİŞİM
Nüfus/Sağlık Tesisi	49.919	63.960	+ % 28
Nüfus/Hastane	190.644	272.896	+ % 43
Nüfus/Dispanser	156.388	194.926	+ % 25
Nüfus/Sağlık İstasyonu	125.110	153.026	+ % 22
Hasta Yatağı/ 10.000 Nüfus	12.62	9.04	- % 28
Sağlık Personeli/10.000 Nüfus	19.95	13.67	- % 31
Hekim/10.000 Nüfus	3.16	2.35	- % 26
Eczacı/10.000 Nüfus	0.43	0.26	- % 40
Diş Hekimi/10.000 Nüfus	0.19	0.14	- % 26
Hemşire-Ebe /10.000 Nüfus	3.02	2.81	- % 1
Diğer Personel/10.000 Nüfus	13.15	8.10	- %38

başına nüfusta gerçekleşmiş. Onu %28 ile nüfus/sağlık tesisi parametresi takip ediyor. Kabaca; muayene kuyrukları üçte bir artmış bu dönem boyunca.

1991-1998 yıllarında 10.000 nüfusa düşen hastane yatağı sayısında %28 düşüş yaşanmış. SSK'lıların hastaneye yatabilmek için beklemleri gereken süre de üçte bir oranında artmış.

Bu dönemde 10.000 SSK'lıya hizmet sunan toplam sağlık personeli sayısı %31 azalmış. Bu sayı sağlık kurumlarındaki bütün çalışanları kapsıyor.

Tıbbi personel içerisinde en olumsuz etkilenenler eczacılar olmuş. İş yükleri %40 artmış. SSK sağlık kurumlarındaki eczane kuyrukları da aynı oranda uzamış. Hekimler eczacılardan daha şanslı sayılırlar. 10.000 nüfusa düşen hekim sayısında %26'lık bir azalış ile atlatmışlar bu dönemi. Diş hekimi sayısındaki azalış da aynı oranda gerçekleşmiş.

Hemşire ve ebeler nispeten şanslı sayılırlar. 10.000 nüfusa düşen sayıları sadece %1 azalmış. Sağlık kurumlarında çalışan diğer personel ise oldukça travmatik yaşamış bu sekiz yılı. 10.000 SSK'lı nüfusa düşen sayıları %38 gerilemiş.

Tabloya topluca bakıldığında ise SSK sağlık hizmetlerinin kabaca üçte bir oranında kan kaybettiği görülüyor. Bir başka ifadeyle söylersek; SSK sağlık hizmetlerinin üçte biri çöktürülmüş bu dönemde.